

Posudek na diplomovou práci JANY PROKOPIUSOVÉ

Slovesa v učebnicích italštiny -- se zaměřením na časy oznamovacího způsobu

FFUK, Ústav románských studií

Název pěkné práce Jany Prokopiusové napovídá, že půjde o tematiku úzce lingvodidaktickou. Autorka se však – a je to ku prospěchu práce – takto striktně na didaktiku neomezuje. Ještě před popisem a analýzou učebnic ve 4. a 5. kapitole se ve dvou velkých oddílech věnuje obecně nejprve problematice akvizice druhého jazyka (kap. 2) a klasifikaci slovesných časů, které hodlá zkoumat (kap. 3).

V první z těchto kapitol se zabývá otázkou akvizice italštiny jako cizího, druhého jazyka (L2). Jedním z faktorů, který při zkoumání akvizice cizího jazyka akcentuje dnes italštinu na straně jazyka cílového, je vlna imigrace v posledních desetiletích. Díky tomu roste i počet studií věnovaných italštině jako L2, z nichž diplomantka vychází při popisu a charakterizaci postupných stádií akvizice, specifického „mezijazyka“ neboli interlingvy (míní se především přirozená, spontánní akvizice v cizojazyčném prostředí). Zvláštní pozornost věnuje pořadí, v němž si aprendenti osvojují slovesné časy. A jelikož poznatky z výzkumů lze do značné míry zobecnit, autorka logicky dospívá k otázce, zda je aplikovat při sestavování didaktických materiálů, respektive zda je respektují učebnice italštiny u nás používané.

Třetí kapitola, která by po doplnění a rozšíření mohla posloužit i za samostatný námět diplomové práce, přináší přehled nejužívanějších časů indikativu (vynechává oba časy předminulé a složené futurum) a důkladnou analýzu jejich funkcí. Autorka se opírá především o Renziho *Grande grammatica italiana di consultazione*, která obsahuje nejpodrobnější stať o slovesu z pera P. M. Bertinetta, ale přihlíží i k dalším gramatikám a studiím (Dardano – Trifone, Serianni aj.).

V druhé polovině práce nás J. Prokopiusová seznamuje s vlastním výzkumem. Podává přehlednou charakteristiku sedmi učebnic (de facto devíti, protože dvě z nich mají dva samostatné díly), které vybrala na základě dvojí vlastní zkušenosti studující i vyučující. Poté analyzuje postupně zpracování všech časů v jednotlivých učebnicích – podle pořadí, které se při akvizici prokázalo jako nejpřirozenější, a je tedy patrně i nejúčelnější – konfrontuje svá zjištění s poznatky z předchozích kapitol a zasvěceně je hodnotí. Pokud jde o hlavní cíl, který si diplomantka vytkla, tedy zjistit, zda pořadí osvojovaných časů v učebnicích odpovídá výsledkům akvizičních studií, odhaluje mimo některé nedostatky ve výkladu časů zejména opakující se diskrepanci v zařazování futura. Autoři učebních textů mají tendenci je uvádět dříve než funkčně potřebnější imperfektum (v extrémním případě je na druhém místě bezprostředně po úvodním prezentu), ačkoli v běžné komunikaci může být, a také běžně je, suplováno prezentem.

Diplomantka sepsala práci promyšleně a po svědomité průpravě, vycházejíc z dobře zvolených gramatik italštiny i prací lingvodidaktických. Ve vlastní analýze postupuje důkladně a systematicky, závěrům neschází logická argumentace. Po formální i obsahové stránce jde o velmi dobrou, takřka bezchybnou práci, jejíž závěry mohou být užitečné i prakticky. Následující připomínky se týkají pouze jednotlivostí.

s. 8: „italština patří mezi sylabicky izochronní jazyky“ Bylo by vhodné vysvětlit termín a tvrzení věcně zdůvodnit, následující citát dostatečné vysvětlení nepodává.

s. 14: „nejedná se však pouze o přechod z jednoho jazyka do druhého, jelikož může dojít k transferu z jiného jazyka než výchozího“ O mezijazykový transfer jde v obou případech.

s. 40: „Perfektivní čas tak zde má vidovou funkci nedokonavou... děj... se může protáhnout i do budoucna“ Ano, a uvedený příklad to dobře ilustruje, ale v tom případě nelze použít

časové příslovce „finora“, jak se dodává níže. Jde o zajímavou opozici finora vs. tuttora, která nám činí potíže, jelikož v obou případech překládáme „dosud“.

s. 55: Celý titul Katerinovy učebnice je *La lingua italiana per stranieri*. (Opakuje se u dalších kapitol, v Bibliografii správně.)

s. 82: „děj, který začal před jiným dějem vyjádřeným *passatem prossimem*, není tu ovšem zmínka o tom, že existují i opačné sekvence“ Bez vysvětlení, resp. exemplifikace nejasné.

s. 91: „...si osoby vykají, což se jeví jako vhodný kontext pro použití budoucího času“ Ani v tomto případě nebylo myslím dosud vysvětleno, že futurum odpovídá formálnějšímu registru. Naznačuje se to na následující straně v souvislosti s psanou formou („zvláště v neformálním kontextu se v ústním projevu objevuje častěji přezens“ – i tady by místo „kontextu“ byl vhodnější „registr“)

Z přepsání a překlepů zasluhujících opravu : s. 24: „přítomný čas na místě konjunktivu“ správně indikativ, s. 33-34: „vynecháme oba dva minulé časy složené“ míněny časy předminulé, s. 38: „Bertinettiho“ náležitě Bertinetta, s. 68: „Jednoduché perfektnum je uvedeno až v 16. lekci“ správně složené perfektnum, s. 68: „*Quando Carlo è tornato*.“ Část souvětí chybí, s. 94 – „nahradit budoucí čas futurem“ správně přítomný čas, 99 – „Další častý kontext futura“ – správně jednoduchého perfekta, 106, 107 – „protetickým“ místo profetickým, s. 50 a Bibliografie: Chiuchiù se píše bez geminace.

Přehlednutí a překlepů tohoto typu není mnoho a nemají vliv na celkovou úroveň. Opakuji, že diplomovou práci Jany Prokopiusové hodnotím obsahově i formálně za velmi zdařilou a s potěšením ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 14. 9. 2009

Mgr. Jiří Špaček
oponent diplomové práce